

Elektron statistikanın və vahid informasiya sisteminin inkişafı istiqamətləri

Azərbaycan Respublikasında informasiya cəmiyyətinin inkişafı üçün münbit şəraitin yaradılması, informasiya və kommunikasiya texnologiyalarının (İKT) inkişafına ölkə rəhbərinin verdiyi güclü dəstək nəticəsində bütün dövlət, biznes və vətəndaş cəmiyyəti strukturlarında ciddi uğurların əldə olunması göz qabağındadır. Son illər İKT-nin inkişafı ilə bağlı ardıcıl və sistemli olaraq müvafiq fərman və sərəncamlar verilmiş, çoxsaylı dövlət proqramları və strategiyalar təsdiq olunmuş, institusional islahatlar həyata keçirilmişdir. 2014-cü il aprel ayının 2-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin imzaladığı sərəncamla yeni strategiya – “Azərbaycan Respublikasında informasiya cəmiyyətinin inkişafına dair 2014-2020-ci illər üçün milli strategiya” təsdiq olunmuş, yeni hədəflər qarşıya qoyulmuşdur. Bunlardan əlavə, ayrı-ayrı sahələrin inkişafında İKT-nin tətbiqi daim önə çəkilmiş, müvafiq tapşırıqlar verilmişdir. Təsadüfi deyil ki, ölkə Prezidentinin "2013-2017-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında rəsmi statistikanın inkişafı Dövlət Proqramı"nın təsdiq edilməsi haqqında 2012-ci il 21 dekabr tarixli Sərəncamının da əsas məqsədlərindən biri məhz dövlət statistika orqanlarının vahid informasiya sisteminin, o cümlədən "e-statistika"nın inkişafını təmin etmək olmuşdur.

Bütün sahələrdə olduğu kimi, müasir statistikanın da inkişafı informasiya və kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi və onun imkanlarından geniş şəkildə istifadə olunması ilə bağlıdır. İKT-nin tətbiqi ilə statistik vahidlər üçün hesabatların məsafədən, statistika idarələrinə gəlmədən təqdim olunması imkanı yaradılır, istifadəçilər isə internet vasitəsilə, real-vaxt rejimində məlumatları əldə edirlər. Yeni texnologiyalardan istifadə hesabına statistikanın səmərəliliyi və məlumatların keyfiyyəti yüksəldilir.

Elektron statistikanın formalaşdırılması və inkişafı üçün Dövlət Statistika Komitəsi (bundan sonra - Komitə) əsas etibarilə aşağıdakı istiqamətlərdə vəzifələri hədəf kimi götürmüş və onların reallaşmasına nail olmuşdur:

- statistik vahidlərdən məlumatların toplanmasında İKT-nin tətbiqi;
- respondentlərə düşən statistik yükün azaldılması məqsədilə inzibati məlumatlardan daha geniş istifadə, o cümlədən digər dövlət orqanları ilə elektron məlumat mübadiləsinin inkişaf etdirilməsi;
- istifadəçilərin statistik məlumatlara bərabər girişinin təmin olunması və məlumatların onlara elektron ötürülməsinə nail olunması;
- statistika məlumatlarının işlənməsində, məlumatların arxivləşdirilməsində, onların keyfiyyətinin yüksəldilməsində, bir sözlə statistikada səmərəliliyin yüksəldilməsində mütərəqqi informasiya texnologiyalarının tətbiqinin genişləndirilməsi, elektron sənəd dövriyyəsi sisteminin yaradılması.

Komitə statistik vahidlərdən hesabat məlumatlarının elektron şəkildə qəbuluna 2010-cu ildən başlamışdır. Bu prosesə başlayarkən statistika orqanlarının İKT resursları ilə yanaşı, hesabatı təqdim edəcək vahidlərin də resursları qiymətləndirilmişdir. Belə ki, hesabatları elektron təqdim etmələri üçün müəssisələrin də imkanları nəzərə alınmış, zəruri qiymətləndirmələr və prosedurlar həyata keçirilmişdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq fərman və sərəncamları və digər hüquqi əsaslar nəzərə alınmaqla Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2010-cu il 11 fevral tarixli 35 nömrəli qərarı ilə “Dövlət (region) müşahidələrinin aparılması üçün lazım olan məlumatların elektron sənəd formasında dövlət statistika orqanlarına təqdim edilməsi qaydası” təsdiq edilmişdir. Bununla da, nəinki milli statistika sistemində, MDB məkanında tamamilə yeni xidmət yaradılmış və statistik vahidlər, ailə kəndli və ev təsərrüfatları yerli statistika orqanlarına gəlmədən hesabatları elektron sənəd formasında təqdim etməyə başlamışlar. Nəticədə, elektron xidmətin tətbiqinin ikinci ilində - 2011-ci ildə fəaliyyətli müəssisələrin 11.9 faizi, 2012-ci ildə 63.1 faizi, 2013-cü ildə isə hər 10 müəssisədən 9-u aylıq hesabatları elektron formada təqdim etmişlər. Artıq bu gün 25.0 mindən çox müəssisə və təşkilat müxtəlif adda statistika hesabatlarını elektron şəkildə təqdim edirlər və onlardan heç bir kağız hesabat tələb olunmur.

Statistik hesabatların elektron təqdimatının ilk dövrlərində “offlayn” texnologiya tətbiq olunmuşdur. Statistik vahidlər hesabatların təqdim olunması üçün müvafiq proqram təminatını öz kompyuterlərinə yükləməklə məlumatları daxil etmiş və elektron poçt vasitəsilə yerli statistika orqanlarına göndərmişlər. Lakin bu texnologiyanın mənfi cəhəti ondan ibarət idi ki, istifadəçi hər bir hesabat forması üçün nəzərdə tutulmuş proqramları kompyuterinə yükləmək məcburiyyətində qalırdı. Kompyuteri olmayan statistik vahidlər isə digər yerdən (internet klubdan və s.) məlumatların təqdim olunmasında çətinlik çəkirdilər. Qeyd olunmuş məsələnin həlli məqsədilə yeni veb texnologiyalar öyrənilərək, bütün statistik hesabatların onlayn rejimində qəbulu üçün müvafiq tədbirlər həyata keçirilmiş, proqram təminatları hazırlanmış və tətbiq olunmuşdur. Nəticədə, bütün müəssisə və təşkilatlar kompyuterə heç bir əlavə proqram yükləmədən, istənilən yerdən və vasitədən istifadə etməklə öz məlumatlarını birbaşa Komitənin serverinə, məlumat bazasına daxil etmək imkanı əldə etmişlər. Eyni zamanda bu xidmət növü “Mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən konkret sahələr üzrə elektron xidmətlər göstərilməsi Qaydaları”nın və “Elektron xidmət növlərinin Siyahısı”nın təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2011-ci il 24 noyabr tarixli 191 nömrəli qərarına uyğun olaraq elektron xidmətlərin siyahısına daxil edilmiş, müvafiq inzibati rəqlamentlər hazırlanaraq qeydiyyatdan keçirilmişdir. Xidmət növünün tətbiqinin daha da genişləndirilməsi üçün Komitənin internet sahifəsində elektron xidmətlər və hesabatların elektron təqdimatı bölməsi yaradılmış, bu bölmədə statistikanın bütün sahələri üzrə hesabat formaları və onların tərtibinə, həmçinin proqramın istismarına dair təlimat da yerləşdirilmişdir.

Statistik vahidlərə göstərilən elektron xidmətlərin keyfiyyətinin ölçülməsi məqsədilə Komitə tərəfindən 2014-cü ilin mart ayında respondentlər arasında sorğu keçirilmişdir. Könüllülük prinsipi əsasında keçirilmiş sorğuda ölkədə fəaliyyət

göstərən hüquqi şəxslərin 20.0 faizi iştirak etmişdir. Respondentlər onlara təqdim olunan xidmətlərin keyfiyyəti, istifadə etdikləri texnologiyalar, rastlaşdıqları problemlər və s. haqqında sualları cavablandırmış, təkliflərini təqdim etmişlər. Verilmiş cavabların təhlili əsasında müvafiq təqdbirlər həyata keçirilməkdədir.

Respondentlərə düşən statistik yükün azaldılmasında informasiya texnologiyalarının rolu getdikcə artmaqdadır. Bu həm mövcud resurslar əsasında uçot vahidlərinə əlavə imkanların yaradılması, məlumatların təqdim olunması prosesində arxiv məlumatlarından istifadə, hesabat göstəriciləri arasında əlaqələrdən istifadə səviyyəsinin yüksəldilməsi hesabına, həm də digər icra hakimiyyəti orqanlarında mövcud olan inzibati məlumatlardan daha geniş istifadə nəticəsində mümkündür. Bununla bağlı, Dövlət Statistika Komitəsi ilə Vergilər Nazirliyi, Mərkəzi Bank və Dövlət Sosial Müdafiə Fondu arasında əməkdaşlıq sazişləri bağlanmışdır. Dövlət Statistika Komitəsi ilə Dövlət Gömrük Komitəsi arasında etibarlı və sürətli məlumat mübadiləsinə nail olmaq üçün müvafiq proqram təminatı hazırlanaraq istismara verilmişdir. Vergilər Nazirliyi ilə fiberoptik xətt çəkilərək istifadəyə verilmiş və məlumat mübadiləsi bu xətt vasitəsilə həyata keçirilir. Bundan başqa, dövlət idarəetmə orqanları ilə qarşılıqlı məlumat mübadiləsinin səmərəliliyinin artırılması məqsədi ilə Ədliyyə, Səhiyyə, Daxili İşlər nazirliklərinin məlumat şəbəkələri ilə qarşılıqlı əlaqələr yaradılmışdır.

Qeyd olunanlarla yanaşı, “2013-2017-ci illərdə rəsmi statistikanın inkişafı Dövlət Proqramı”nda qeyd olunduğu kimi, əlamətlərdən asılı olaraq statistik vahidlərin göstəricilər sisteminin formalaşdırılması texnologiyasının hazırlanması, “Ağıllı hesabat” layihəsinin hazırlanması və tətbiqi, elektron məlumat bazasının yaradılması işi əsas prioritet kimi daim nəzarətdə saxlanılır. Bu tədbirin icrası ilə müxtəlif hesabat formalarında olan göstəricilərin istifadəçi interfeysində cəmləşdirilməsi, təkrar olunan və respondentlər tərəfindən təqdim olunmayan göstəricilərin interfeysdən çıxarılması və bununla da informasiya yükünü daha da azaltmaq mümkün olacaqdır.

Elektron statistikanın tətbiqində mühüm amillərdən biri məlumat istifadəçiləri ilə əlaqələrin yeni texnologiyalar üzərində qurulmasıdır. “Elektron hökumət” portalı haqqında Əsasnamə”nin təsdiq edilməsi və elektron xidmətlərin genişləndirilməsi ilə bağlı tədbirlər barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2013-cü il 5 fevral tarixli Fərmanına uyğun olaraq bütün xidmətlər, o cümlədən istifadəçilərə məlumatların verilməsini əhatə edən bütün elektron xidmətlər “Elektron hökumət” portalına tam inteqrasiya olunmuşdur. “Statistik məlumatların buraxılış təqvimini və mətbu məlumatların yayım təqvimini” elektron xidməti əsasında ölkənin sosial-iqtisadi, ekoloji, demoqrafik vəziyyəti, elmi-texniki inkişafı, ölkə, region və sahə səviyyəsində qarşılıqlı təsərrüfat əlaqələrini, struktur dəyişikliklərini və istehsalın səmərəliliyini səciyyələndirən statistik və mətbu məlumatların tarixi haqqında bütün istifadəçilərin əvvəlcədən məlumatlandırılması, göstəricilər üzrə məlumatlar və metodoloji izahata, məlumatlar üzrə dinamika sıralarına, habelə təqvim üzrə əvvəlki arxiv məlumatlarına hüquqi və fiziki şəxslərin giriş imkanı yaradılmışdır. Komitənin veb sahifəsi və “Elektron hökumət” portalı vasitəsilə 2013-cü ildə bu xidmətdən 11.0 min istifadəçi yararlanmışdır.

“Statistik məlumatların (göstəricilərin) verilməsi” xidmətində Komitə tərəfindən rəsmi statistika metodologiyası əsasında yekun statistik məlumatların istifadəçilər tərəfindən əldə edilməsi əhatə olunur. Xidmətdən istifadə etməklə hüquqi və fiziki şəxslər əldə edilməsində tətbiq olunan forma və vasitələrdən asılı olmayaraq, məxfi sayılmayan rəsmi statistika məlumatlarını əldə edə bilər. Təqdim olunmuş elektron xidmət bölməsində istifadəçi onu maraqlandıran hazır statistika məlumatları və ya veb sahifədə tapa bilmədikləri məlumatları bu sorğular vasitəsi ilə əldə etmək imkanına malik olurlar. Sorğu edən hüquqi və ya fiziki şəxs təqdim olunan blank formasını dolduraraq onlayn rejimində sahifə vasitəsi ilə Komitəyə göndərir və rəqlamentə uyğun olaraq sorğu cavablandırılır. Qeyd olunanlarla yanaşı, statistik məlumatlarla bağlı çap olunmuş statistik məcmuələrin, bülletenlərin və çap olunan digər nəşrlərin istifadəçilərə verilməsini təmin etmək üçün statistik nəşrlərin (kitabların) onlayn satışı üzrə elektron xidmət də fəaliyyət göstərməkdədir. Eyni zamanda həmin məqsədlər üçün istifadəçilərin məlumatları əldə etməsini yaxşılaşdırmaq məqsədilə çap məhsulları təkmilləşdirilmiş, elektron formasında məlumatların hazırlanması genişləndirilmiş, əlavə məlumatlar bazası yaradılmışdır.

İstifadəçilərlə əlaqə üçün ən yaxşı məkan Komitənin internet sahifəsidir. İnternet sahifənin təkmilləşdirilməsi, informasiya bazasının genişləndirilməsi son illər diqqətdə saxlanılan əsas məsələlərdən biri olmuşdur. Bu məqsədlə qabaqcıl dünya ölkələrinin, ölkənin digər mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının veb sahifələri araşdırılmış, veb sahifənin yeni versiyası hazırlanmışdır. Yeni veb sahifənin dizaynı yenidən işlənməklə yanaşı, əsas menyusuna qanunvericilik, statistik nəşrlər, metaməlumatlar, elektron kitabxana, statistik lüğət kimi iri həcmli bölmələr əlavə edilmiş, şuralar, beynəlxalq əməkdaşlıq, keyfiyyətin idarə olunması, fəaliyyətlə bağlı illik hesabatlar və s. yeni altbölmələr yaradılmış, müvafiq məlumatlar yerləşdirilmişdir. “Qanunvericilik” bölməsi üzrə müvafiq qanunlar, çıxarışlar, əsasnamələr və s. materiallar veb sahifədə öz əksini tapmış, “Elektron xidmətlər”, “Statistik nəşrlər” bölməsi yaradılmış, nəşrlə bağlı qəbul olunmuş sənədlər, o cümlədən yayım siyasəti, kataloq və s. verilmiş, bütün nəşrlərin yüklənməsi üçün “pdf” versiyasında elektron versiyalar yerləşdirilmişdir. Sahələrin strukturuna yenidən baxılmış, kağız versiyasında çap olunmuş nəşrlərdən fərqli olaraq, daha uzun dövrlər üzrə ardıcıl dinamika sıraları tərtib olunmuşdur. Bununla da, veb sahifə əsas etibarilə istifadəçilərin tələbatına yönəldilmiş, metaməlumatlar, statistik lüğət, məlumat bazası, təsnifatlar və s. əsas bölmələr aktiv rejimə keçirilmiş, coğrafi informasiya sistemi çərçivəsində elektron xəritə verilmiş, regionlar üzrə məlumatlar “excell” formatda xəritə ilə əlaqələndirilmişdir.

Veb sahifə vasitəsilə statistikanın bütün sahələri üzrə məlumat bazası və axtarış sistemi də istifadəçilərin ixtiyarına verilmişdir. Məlumatların yayımlanması istifadəçilərin istifadə edə biləcəkləri *web, php, pdf, excel, dbf, word* və digər formatlarda təqdim olunur. İstifadəçilər üçün məlumatların daha yaxşı təsviri məqsədilə müxtəlif növ qrafiklərin onlayn rejimdə tərtib olunması mümkündür.

Statistik vahidlərlə və məlumat istifadəçiləri ilə işlərin yüksək texnologiyalar əsasında təşkil olunması üçün ilk növbədə rəsmi statistika sistemində mövcud olan

İKT resursları və texnologiyaları inkişaf etdirilməlidir. Yalnız informasiya sisteminin inkişafı nəticəsində bu sahədə uğurların əldə olunması mümkündür. Bu məqsədlə həyata keçirilən fəaliyyətlərin əsasını rəsmi statistikanın inkişafı üzrə dövlət proqramları ilə bağlı ölkə başçısının verdiyi sərəncamlar həlledici rol oynamışdır. Belə ki, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2007-ci il 26 dekabr tarixli sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “2008-2012-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında rəsmi statistikanın təkmilləşdirilməsinə dair Dövlət Proqramı” və digər proqramlar üzrə kompleks tədbirlər icra olunmuş, həmçinin rəsmi statistika sistemində informasiya və kommunikasiya texnologiyalarından istifadənin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı Komitə tərəfindən təsdiq edilmiş fəaliyyət planı yerinə yetirilmişdir.

İcra olunan işlərin və məlumat mübadiləsinin səmərəliliyinin artırılması və informasiyanın ötürülməsi ilə bağlı icra intizamına nəzarətin də həyata keçirilməsinə imkan verən “Sənəd dövriyyəsi sistemi” Komitədə tam tətbiq olunmuş və struktur bölmələrin bu sistemə qoşulması başa çatdırılmışdır. Komitənin internet sahifəsində “E-sənəd dövriyyəsi” bölməsi yaradılmış və istifadəçilərin sistemə ödənişsiz qoşula bilməsi imkanları vardır. Bütün növ məlumat mübadiləsinin çevikliyi, etibarlılığını və səmərəliliyini təmin etdiyini nəzərə alaraq Komitə ilə məlumat mübadiləsində iştirak edən digər dövlət orqanları arasında sistem vasitəsilə əlaqələrin qurulmasına başlanmışdır.

Komitənin strukturuna uyğun olaraq məlumat texnologiyaları tətbiq edilmiş və statistika sistemində məlumat mübadiləsinin və proqram vasitələrinin qarşılıqlı istifadəsi üçün şərait yaradan məlumat şəbəkələri qurulmuşdur. Artıq ən aşağı səviyyədə, istənilən yerli statistika idarəsinin mütəxəssisi tərəfindən statistik hesabatlar üzrə təqdim olunan məlumatlar sistemin hər nöqtəsindən, onun icazə səlahiyyətlərinə uyğun olaraq baxıla və istifadə edilə bilər. Komitənin bütün struktur vahidləri - Naxçıvan MR Dövlət Statistika Komitəsi və onun rayon şöbələri, digər rayon (şəhər) statistika idarələri (şöbələri) internetə çıxışı olan daxili məlumat şəbəkələri və bu şəbəkələrin fəaliyyətini təmin edən avadanlıqlarla təmin olunmuşdur. Bölgələrdə qurulmuş bu şəbəkələrin tam istismar gücündə istifadə olunması, Komitənin daxili şəbəkəsinə qoşulması təmin olunmuşdur.

Müasir hesablama infrastrukturunun fəaliyyətinin səmərəliliyini yüksəltmək məqsədi ilə standart proqram təminatı paketlərinin və texniki vəsaitlərin alınması həyata keçirilmişdir. Daxili məlumat şəbəkəsi inkişaf etdirilmiş, yeni serverlər quraşdırılmış, məlumatın təhlükəsizliyinin təmin olunması istiqamətində işlər yerinə yetirilmiş, yerli orqanların texniki imkanlarının artırılması ilə yanaşı, standart proqram modullarının mənimsənilməsi üçün qısa müddətli kurslar təşkil edilmişdir. İlk məlumatların yığılması və saxlanması istiqamətində daha müasir “Java” texnologiyasının tətbiqinə başlanmışdır. Bu texnologiya ilkin məlumatların struktur vahidləri tərəfindən birbaşa mərkəzi serverə yığılmasına imkan yaratmışdır. Məlumatların saxlanması isə ayrı-ayrı fayllarda deyil, vahid məlumat bazası şəklində həyata keçirilir.

İlkin statistik məlumatların konfidensiallığının təmin edilməsi və saxlanmasının avtomatlaşdırılmış texnologiyasının işlənilməsi və tətbiqi məqsədilə elektron formada təqdim olunan hesabatların təqdimatı zamanı xüsusi parol sistemi

hazırlanmış, hesabat verən müəssisə və yerli statistika orqanlarından başqa digər şəxslərə girişi qadağan edən sistem formalaşdırılmışdır. Bu məqsədlə hər bir hesabata aid olan məlumat üzrə xüsusi struktur və ilkin məlumatların xüsusiyyətlərini aydınlaşdırmağı qadağan edən proqram hazırlanmışdır. Tətbiq olunan üsullar ilkin məlumatın etibarlılığının artırılmasına şərait yaratmışdır. Elektron formada işlənən statistik məlumatların sürətlərinin avtomatik yaradılması və serverdə, habelə digər xüsusi qorunan yerlərdə saxlanması təmin olunmuş, müvafiq proqram təminatları hazırlanmışdır. Statistik vahidlərin inamının daha da artırılması və ilkin məlumatların məxfiliyinin təmin olunması Komitənin əsas vəzifələrindən biri olmuşdur.

Məlumat bazalarının qorunması sahəsində müvafiq tədbirlər həyata keçirilmişdir. Respublika üzrə yığılan hər bir hesabat dövrü üçün ilkin məlumatların məlumat bazası yaradılaraq serverdə, yerli statistika orqanları üzrə toplanan məlumatların isə müvafiq proqramlar əsasında saxlanması təmin olunmuşdur. İllik hesabatlar üzrə yaradılmış məlumat bazası və sahələr üzrə emal olunaraq hazırlanmış dinamika sıraları daha uzun müddətə saxlanması üçün arxivləşdirilmiş, məlumatın qorunmasının təmin edilməsi məqsədi ilə arxivləşdirilmiş məlumat bazaları daşıyıcılara köçürülərək saxlanmış və bazaların bərpa üsulları yenilənmişdir.

Məlumat bazasının inkişaf etdirilməsi üçün “Java” texnologiyasına əsaslanan “imtiyazlı müştəri” üsulu tətbiq edilmişdir. Nəticədə nəzərdə tutulmuş bütün göstəricilərin məlumat bazasına daxil edilməsi və sorğu əsasında bazadakı göstəricilərə baxmaq imkanı yaradılmışdır. Məlumat bazasına ilkin məlumatların daxil edilməsi və bazada dəyişikliklər aparılması səlahiyyətlərinin həyata keçirilməsi isə “incə müştəri” texnologiyası ilə digər şəxslərin bazaya müdaxiləsinin qarşısının alınması şərtləri ilə həyata keçirilmişdir.

Qeyd olunan nəticələrlə yanaşı, rəsmi statistikada İKT-nin tətbiqinin daha da genişləndirilməsi və səmərəliliyinin yüksəldilməsi məqsədlə qarşıda bir sıra mühüm tədbirlərin həyata keçirilməsi durur. Bu tədbirlər sırasında dövlət orqanları ilə rəsmi statistik məlumatların elektron mübadilə sisteminin inkişafı, statistik proseslərin informasiya sistemlərinə tam inteqrasiya olunması və “E-sənəd dövriyyəsi-kargüzarlıq” sisteminə qoşulması, nəşr olunan bütün yekun statistik məlumatların ilkin məlumat bazalarına elektron inteqrasiyasının təmin olunması, yerli statistika orqanlarında Statistik Vahidlərin Dövlət Registrinin elektron informasiya sistemləri ilə aparılması, dövlət orqanlarından alınan inzibati məlumatların mübadiləsi və statistik registrin aktualaşdırılması mexanizminin təkmilləşdirilməsi, kiçik sahibkarlıq subyektləri, o cümlədən fərdi sahibkarlar da daxil olmaqla təsərrüfat subyektlərindən hesabatların elektron formada qəbulunun başa çatdırılması mühüm yer tutur.

Respondentlərə düşən yükün daha da azaldılması üçün müəssisənin fəaliyyət növü və hesabatın xarakterini nəzərə alan, toplanmasına zərurət olmayan göstəriciləri avtomatik istisna edən xüsusi elektron hesabatın tətbiqi, əvvəlki dövrə aid olan göstəricilərin müəssisələrdən yığılmadan məlumat bazasından yüklənməsi və s. həyata keçirilməlidir.

İstifadəçilərlə işin daha yaxşı təşkili üçün İKT-dən istifadə sferası genişləndirilməlidir. İstifadəçinin öz sifarişini Komitənin internet səhifəsini tərk

etmədən yaratmaq imkanının verilməsi, bütün hesabat göstəricilərinin məlumat bazaları ilə nəşr olunan məlumatlar arasında elektron əlaqənin yaradılması, nəticələrin formalaşdırılması mexanizminin şəffaflığını təmin etməklə statistik informasiya sisteminin təkmilləşdirilməsinə ehtiyac vardır. Statistika sistemində elektron sənəd dövriyyəsi sisteminin modernləşdirilməsi, elektron arxivin yaradılması həyata keçiriləcəkdir. Statistika orqanları üçün əsas çağırış məlumatların idarə olunmasından məlumatların və metaməlumatların idarə olunmasına, keyfiyyətin layihələndirilməsindən onun idarə olunmasına, müşahidələrin formalaşdırılmasından onun layihələndirilməsinə və nəticələrin nəşrinədək bütün proseslərin İKT əsasında avtomatlaşdırılmasına nail olmaqdır.

İKT sahəsində mütəxəssislərin bilik və bacarıqlarının artırılması, infrastrukturun inkişafı, informasiya təhlükəsizliyi sahəsində fəaliyyətin gücləndirilməsi, proqramlaşdırma alqoritmlərinin optimallaşdırılması və standartlaşdırılması, interfeysin intuitiv anlaşılma olmasının təmin olunması, elektron yığım və statistik hesabatların emalı sisteminin davamlılığı və məhsuldarlığının yüksəldilməsi üçün onun fəaliyyətinə məsul olan serverlərin inkişaf etdirilməsi, arxivləşmə və məlumatların saxlanması prosesinin əvvəlcədən təyin olunan müəyyən vaxtda dövrü seanslar şəklində avtomatik, tam proqram, diferensial arxivləşmə və daşıyıcılarda məkana qənaət etmək üçün məlumatların sıxılması rejimlərini dəstəkləməsi, məlumat arxivlərinə girişin nizama salınması, informasiyanın arxivləşdirilməsi prosedurunun tam avtomatlaşdırılması daim diqqətdə saxlanılacaqdır.

“Azərbaycan Respublikasında informasiya cəmiyyətinin inkişafına dair 2014-2020-ci illər üçün milli strategiya”nın müddəalarına uyğun olaraq, dövlət statistika orqanlarında İKT-nin tətbiqinin daha da genişləndirilməsi, effektiv və şəffaf idarəetmənin təkmilləşdirilməsi, elektron xidmətlərin keyfiyyətinin artırılması mümkün olacaqdır.